

AFET VE ACİL DURUM YÖNETİMİNDE YEREL YÖNETİMLERİN ÖNEMİ

Türkiye bir afet ülkesi olarak her yıl çok sayıda afet deneyimi yaşamaktadır. Bu afetlerin bazıları büyük ölçüde yıkıcı sonuçlar doğurmakta, binlerce kişinin yaşamına mal olmaktadır. AFAD'a göre Türkiye'de ortalama her beş yılda bir geniş ölçekte can ve mal kaybına neden olan deprem felaketi meydana gelmektedir (AFAD, 2018).

Umut Berker Sevilmiş

Bu felaketler ülke çapında büyük insani ve ekonomik yıkımlara neden olmaktadır. Afet öncesinde, sırasında ve sonrasında gerçekleştirilecek yapılanmanın planlandığı eylem planları (İRAP, TAMP, vb.) özellikle son yıllarda deneyimlediğimiz afetlerde yeterince işlevsel olmamış, yaşanan can ve mal kaybının en az seviyede tutulmasına vesile olamamıştır. Bunun en önemli örneği 6 Şubat 2023 tarihinde yaşanan Kahramanmaraş merkezli deprem felaketleridir.

6 Şubat tarihinde yaşanan depremler 11 ilde 14 milyon nüfusun yaşadığı büyük bir coğrafyayı etkilemiştir. Daha sonradan yapılan hasar tespit çalışmaları sonrası depremlerden etkilenen il sayısı 18 olarak güncellenmiştir (Şenol Balaban, 2023). Elbette bu büyüklükte bir afet aynı gün içerisinde yaşanması beklenen veya sıklıkla karşılaşılan bir durum değildir. Dolayısıyla bu derecede bir yıkım karşısında daha önceden gerçekleştirilen planlarda aksaklıklar yaşanmış, 2022 yılında yenilenen Türkiye Afet Müdahale Planı (TAMP) dahi yetersiz kalmıştır. Yaşanan felaket sonucu 45.784 kişi hayatını kaybetmiştir (TÜİK, 2024). Depremin yanı sıra Türkiye son yıllarda çok sayıda orman yangını ve

¹ Umut Berker SEVİLMİŞ, Çankaya Belediyesi Dış İlişkiler Müdürü.

sel felaketi deneyimlemektedir. Bu felaketlerin, iklim krizinin de etkisiyle her geçen yıl daha fazla görüleceği tahmin edilmektedir.

Afetler gerçekleştiğinde, merkezi yönetim veya yardım kuruluşları bölgeye ulaşana dek, bölgedeki tek otorite yerel yönetim olmaktadır. Dolayısıyla afete müdahalede ilk sorumlu bölgedeki yerel yönetimdir. Bu çerçeveden bakıldığında yerel yönetimlerin afete dirençli hale gelmeleri büyük önem arz etmektedir. Afetler söz konusu olduğunda gerçekleştirilecek çalışmalar afet öncesi (hazırlık), afet sonrası (ilk 72 saat) ve afet sonrası (toparlanma) olmak üzere üç ana başlıkta incelenmektedir. Ülkemizdeki yerel yönetimlerin pek çoğu

"Afetler gerçekleştiğinde, merkezi yönetim veya yardım kuruluşları bölgeye ulaşana dek, bölgedeki tek otorite yerel yönetim olmaktadır."

her üç başlıkta da hedeflenen seviyede kapasite geliştirebilmiş değildir. Amerika Birleşik Devletleri'nin Ankara Büyükelçiliği tarafından hibelenen "Yerel Yönetimlerde

Sosyal İnovasyon ve Afete Dirençli Kentler" projesi kapsamında altı ilde (Ankara, İstanbul, İzmir, Diyarbakır, Adana, Samsun) gerçekleştirilen ve 40 yerel yönetimden 120 temsilci ile bir araya gelinen eğitim ve çalıştaylarda, yerel yönetimlerin bu konuda duydukları kapasite geliştirme ihtiyacı büyük ölçüde ön plana çık-

miştir. Öte yandan bir yerel yönetim bünyesinde afete müdahale için en ileri teknoloji teçhizat ve insan kaynağı bulunsa dahi, bölgede yaşanan bir afet halinde söz konusu insan kaynağı da afetzede olacağından, müdahalede güçlükler yaşanacaktır. Bu yüzden afete dirençlilik konusu çalışılırken yerel yönetimlerin diğer illerle olan koordinasyonu, afet sonrasında diğer illerden gelecek ekiplerin bölge hakkında bilgi sahibi olmaları, aynı afet bölgesinde bulunmayan illerin koordinasyon ağına dâhil edilmeleri gibi konular büyük önem arz etmektedir.

Öte yandan afet konusunda vatandaşların ve bölgede yaşayan tüm sosyal grupların yeterli bilgi ve beceriye sahip olmaları elzemdir. Bu, ancak katılımcı ve kapsayıcı eylem planı hazırlama süreci ile mümkün olabilmektedir. Bölgede yaşayan sosyal grupların demografik ve sosyolojik özelliklerinin analiz edilmesi, sosyal gruplarla bir araya gelinerek afet anında hangi ihtiyaçlara sahip olacaklarının belirlenmesi, bu grupların afet konusunda bilgi ve becerilerinin artırılması gibi çalışmalar, afet anında can kaybının en aza indirgenebilmesi için büyük önem arz etmektedir. Bu çalışmalar yerel yönetimler tarafından çok daha etkili ve verimli bir şekilde gerçekleştirilebilir.

Yerel yönetimler afetle mücadelede ilk müdahale ekiplerine ev sahipliği yapan, bölgeyi çok iyi tanıyan, afet anında ve sonrasında insan hayatı kurtarılmasına en büyük katkıyı sağlayabilecek kurumlardır. Yerel yönetimlerin afete dirençli hale getirilmesi, bu konuda kapasite geliştirebilmeleri, ulusal afet ve acil durum

eylem planlarına aktif olarak dâhil edilmeleri büyük önem arz etmektedir. Ayrıca bu konuda ulusal ve uluslararası yerel yönetim ağlarının kurulması ve güçlendirilmesi bundan sonra maruz kalınacak afetlere etkili ve verimli müdahale edilebilmesinde büyük fayda sağlayacaktır. Yerel yönetimlerin birbirlerinin deneyimlerinden öğrenebilecekleri platformlar bu konuda ufuk açıcı sonuçlar doğuracaktır. Türkiye’de son yıllarda her belediye bünyesinde Afet Müdürlükleri veya Daire Başkanlıkları kurulmuş ve genel çerçeve tesis edilmiştir. Bu yapının katılımcılık ve kapsayıcılık odaklı yönetmeliklerle, yerel ve ulusal eylem planlarıyla desteklenmesi, ihtiyaç duyulan koordinasyonun ülke genelinde sağlanması ve bu konuya gerekli ölçüde bütçe ayrılması, ülke vatandaşlarının can güvenliği açısından büyük önem arz etmektedir. Unutulmamalıdır ki afet bir milli güvenlik konusudur.

KAYNAKÇA

AFAD (2018), Türkiye’de Afet Yönetimi ve Doğa Kaynaklı Afet İstatistikleri, https://www.afad.gov.tr/kurumlar/afad.gov.tr/35429/xfiles/turkiye_de_afetler.pdf

ŞENOL BALABAN, M (2023), “Türkiye’nin Afetler Tarihinde Bir Milat Olarak 6 Şubat Depremleri”, Türkiye İnsani Çalışmalar Yıllığı, Kızılay Akademisi, <https://yillik.kizilayakademi.org.tr/turkiyenin-afetler-tarihinde-bir-milat-olarak-6-subat-depremleri/>

TÜİK (2024), “Ölüm ve Ölüm Nedeni İstatistikleri, 2023”, Türkiye İstatistik Kurumu Haber Bülteni, Tarih 14 Haziran 2024, Sayı:53709, <https://data.tuik.gov.tr/Bulten/Index?p=Olum-ve-Olum-Nedeni-Is-tatistikleri-2023-53709>